

Лекции по История и литература

ЕТНИЧНОСТ

Етимологията на етнос е старогръцка и назовава група от хора с общи биологични и културни характеристики; група от хора, които са различни от другите, т.е. етничността се утвърждава като социална категория, ключова за разбиране на света. Етничността е една от главните оси на групиране и разделение, както в предмодерния, така и в модерния свят. В книгата си "Национална идентичност" Антъни Смит определя етноса въз основа на шест характеристики:

1. Общо собствено име, идентифициращо и изразяващо същността на общността.
2. Общ произход, който често не е факт, а е мит, но и в двата случая подхранва чувството за роднинство, за онова, което възприемаме като едно голямо семейство.
3. Споделена историческа памет за герои и събития.
4. Един или повече елементи на обща култура, език, религия, обичаи.
5. Връзка с родина, в която може да е територията, където е населен етносът, но може и да се изразява в символична привързаност, към земята на прародината.
6. Чувство на солидарност.

Етническите връзки се разглеждат като първични, по отношение на социалните. Те са

даденост, онова с което индивидът се ражда, което наследява по кръв, по произход, което не може да избира.

Познанието се конструира от колективната памет, но за разлика от историята, паметта не е познавателен интерес към миналото, а по скоро интерес, обусловен от идентичността, т.е. идентичностите се конструират около разкази. Литературата е изключително активна при създаването на тези разкази. Много често те се основават на символната етничност, което не търси автентичността на традицията, а силата на символа, т.е. тя е създадена от културни конструкти, които създават нов разказ. В този смисъл езикът е изключително функционален при изясняването на етничността. Етносът е фаза в развитието на групата. Той може да бъде фрагмент от нацията.

НАЦИЯ

Идеите за нацията. Теории за нацията.

Първа основа-Езика и съществуването му в печатен вариант.

Една от най-активните теории е теорията на Бенедикт Андерсън-понятието нация трябва да се разбира като плод на културна промяна. Той определя нацията като въображаема общност. Според него първата основа е въображаемата общност на езика, която се появява през 17 век, във връзка с разширящата се употреба на местни езици, но най-вече по повод разпространяването на писмени текстове, което е възможно, заради изобретяването на печатницата и появата на пресата. Печатното слово създава идеята за равенство и общност от равноправни членове, които го ползват по един и същи начин. Макар членовете на тези общности да не се познават, между тях съществува хоризонтално другарство, което заличава различията между отделните индивиди.

Втората основа според Б. Андерсън за национализма е съществуването на една гражданска религия, която замества божествения ред, която визира край на усещането на неизбежност и е свързана с началото на историческия смисъл. Тази теория може да бъде изразена в няколко точки:

1. През периода 14-17 век се променя схващането за време. Теоцентрично мислене, циклично мислене.

2. Променя се идеята, че общото е естествено организирано под и около някои центрове-монарси. Преодолява се съществуващото до сега не разграничение между космология и история

3. Разрушава се идеята че езикът е привилегирован достъп до една онтологическа истина, а не проста система от знаци.

4. Под влияние на разширяващото се ограмотяване и печатането, свещените езици-гръцки, латински и еврейски, загубват водещата си роля и са все по често и по настойчиво измествани от местните езици, които стават все по широко използвани-появяват се филологически науки, речници.

Важна роля изиграва Реформацията като оспорване на религиозния ред на езика на религиозните елити. По това време започват да се разпространяват идеи на говорим език. До 18 век думата нация носи смисъла на гилдия, корпорация, асоциация и родно място. Тя е равностойна на думата страна. Свързването на нейния смисъл с политически институции датира от 18 век. Именно тогава термините нация, държава и народ суверен са свързани по между си с идеята за гражданството като споделяне на общи политически интереси, борба срещу привилегиите и преодоляване на политическите свободи. Свързват понятието нация с Френската Революция.

Нация и национализъм.

Нацията е културна общност. А национализмът се мисли като идеология на съвпадението между нация и държава. При изграждане на националното съзнание, държавните институции са най-активни-училището, казармата, издателската дейност и литературния канон, всичко това е подчинено на задачата да се формира чувство за национална идентичност в романтична светлина. Ботев създава националното съзнание.

ВИДОВЕ НАЦИИ

1.Нация от етнически тип-балканските нации.Българската нация-независимо от другите,доминираща нация.

Етнически тип нация-принадлежност по-кръв,по-произход.Свързаност с една родна култура,по- рождение,приемаш всички като братя и сестри.

2.Граждански тип-американска нация,към която можеш да се приобщиш по избор,т.е.приобщаването към нея е субективен акт.Именно в този смисъл гражданския тип нация преодолява разграниченията,там доминиращи са консолидационните сили.И при двата случая,основното в нацията е духовният принцип,общият исторически спомен и на общата воля за живот в настоящето.Георги Каприев твърди,че формирането на българската нация е резултат от масирани митологизиращи процедури.Според него тя съвпада с наличието и експанзията на държавата.Легитимираща себе си като национална и с интерес на съответния държавно-политически елит.

Александър Кьосев-“Българският канон”-Списъци на отсъствието.

“Българската национална култура,като визия на нацията ,възниква като болезнено присъствие на отсъствията.”

Според него тя е плод на усилия да се попълнят и отстранят травматичните липси ,чрез създаването на заблуждаващи рационализации,които като смислопораждащ митологизъм са сходни с митологичното мислене.

1.Раждането на нацията се представя като възраждане на нацията.Така се налага идеята,че собственото историческо време е възникнало много преди травмата и тя е само период,който ще бъде преодолян.

2.Почвеничеството.То се изразява в идеализираната истинска същност,припомнят се и се търсят нейните изменения,преди да бъде опорочена от чуждото.

3.Прави се опит за обръщане на отношението между свое и чуждо.Травматичните колективи преживяват символни опозиции-добро/зло,ред/хаос,истина/лъжа,от към тяхната тъмна страна,т.е.своето е белязано с отсъствие.

Когато говори за нация А.Смит подчертава,че *фундаментални черти на националната идентичност са:*

1.Историческа територия или отечество.

2.Общи митове и исторически спомени.

3.Обща масова публична култура.

4.Общи юридически права и задължения на всички членове.

5.Обща икономика и териториална мобилност.

Други термини във връзка с понятието нация:

Нация от латерален тип-образувана от аристократи и бивши духовници,свързана със Съсловния дух-английската нация.

Нация от вертикален тип-при която се обединяват различните класи,здравяват се етническите връзки,чрез традициите и общите цели.По-силна етноцентрична енергия.Българската нация е вертикален тип.А иначе е етническа.

НАЦИОНАЛНА МИТОЛОГИЯ

1.Митове:

- *Архаични*-възникват спонтанно в усилията на човек да обясни природата и себе си.
- *Първични митове са:*

1.космогонични-сътворение на света.

2.антропогонични-сътворение на човека.

3.есхаталогонични-за края на света.

- *Вторични митове*-културна национална митология-мита за дядо Иван,Ботев,Левски.

Вторичните митове се съзнателно създавани,чрез съчетаване между черти от реалността и архитипни матрици.Така конкретното се универсализира.В историческото развитие на всеки народ има кризисни периоди и в тях спомена за миналото функционира като ценностен коректив,който задава моделите на целостта,хармонията,нормите,т.е.общността активира митическото мислене.За него е характерно:

1. свързано е с колективната памет.
2. функционира вместо с исторически факти с архетипи.
3. митът е реалност от друг ред свързан винаги с миналото,но историята,която

разказва или представата, която създава са функционални и в сегашно време, защото митът е постоянна структура, която се съотнася едновременно с минало, насяще и бъдеще. Митологичното мислене е свързано с вечната повтораемост на нещата.

2. Функции на мита:

1. създава ценностни ориентири, ценностна йерархия, дефинира добро/зло, възпитава.
2. дава знания
3. подпомага отделната личност да се интегрира в общността
4. оптимистичен, терапевтичен потенциал и място.
5. има регулативна функция-контролира, регламентира човешкото отношение и мисленето.

Митът се реализира в духовен и социален аспект. Изключително активни са митовите в периоди на политическа зависимост. Има голяма близост между митология и идеология. Митологичното мислене наподобява политическата идеология. Манипулативен аспект-разчитайки на безусловна вяра. Митологемите /идеалогемите/ манипулират. Вторичните митове се мислят като сложна културна реалност, която се създава, продуцира/съзнателно създаден факт/Стратегиите и механизмите могат да са вербални и невербални/фотография, картина/. Особеностите на ситуацията пределят кои митове да бъдат активно използвани. Обикновено това са властващата идеология, политическата ситуация, духовното състояние на общността. Вторичните митове са свързани с историята. Литературата има голям митотворчески потенциал, защото тя разказва за родовото пространство, за първосъздателите и т.н. Тя съхранява спомена и разказва за великите събития, в този смисъл тя може да провокира и да даде тласък на събитията.

БЪЛГАРСКА НАЦИОНАЛНА МИТОЛОГИЯ

Създава се в периода на Възраждането. В най-голяма степен създатели са Ботев, Вазов, Захари Стоянов. Първ Паисий в своята "История славенобългарская" възкресява спомена за историческото минало. Осъществява митологична схема-което е било, ще бъде. Ботев е участник в създаването на националната митология, той утвърждава идеализъм, безкористност /глас тичам народен/, изгражда образа на героите. В неговата поезия е илюстрирана разликата между патриотичното и националното съзнание. Все по-настойчиво на преден план

излиза новата общност, новото семейство-народа, нов тип чувства – родината като майка, патриотичния дълг като синовен. Използва архаични мистични представи характерни за българите-романтично естетизирана картина на юнашката смърт, образът на самодивите-посестрими-волност. Вазов и Захари Стоянов изграждат образи вписани в българската национална митология. Захари Стоянов използва готови схеми взаимствани от християнската религия. Например пътя на бунтовника-път към Голгота/Ботев/. Най-висок връх на саможертва е Разпятието, което превръща бесилото в кръст. Бунтът, въстанието е българския Великден.

БОТЕВ В БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА МИТОЛОГИЯ

Ботев в творчеството на Вазов. Романтично и реалистично се преплитат, както и субективно и обективно. Революционните идеи на Вазов изразени в “Пряпорец и гусла”-Априлското въстание, са формирани под влияние на стиховете на Ботев. Влиянието може да се открие на няколко нива, не само тематично, но и интонационно звучене-призивни стихове и образи/юнак, юнашка дружина/. В “Неотдавна” Вазов разкрива личността на Ботев и в светлината и в сянката. Романтично противопоставяне на масата-неговата изключителност-Ботев е философ. Вазов съзнава необходимостта от национална митология и участва в митологизирането на този образ, създавайки романтичния образ на героя. Има и противоречиви, критични моменти.

Захари Стоянов няма колебания при изграждането на романтичния, митологичен образ на Ботев. Механизмите, чрез които го митологизира са:

- мотив за съдбовната предопределеност
- характеристики, свързани с темпераментния му характер-буйна и несигурна натура, огнена натура, необикновена натура.
- използва сравнение с великите личности-клише, експресивни изрази, които митологизират.
- автора митологизира родното място, а от там и Ботев-“Героите са родени между животворущия Балкан”, архетип-връзка със свещената земя.
- и чрез произхода го митологизира-родители, чисти българи и православни-кръвта и вярата..
- в рождената дата вижда знак-25.12-самата дата подсказва, че ще расне в бури-паралел със Спасителя.
- автора използва познати схеми на похвалното слово-многократно описва портрета, визията като знак за избранничество, подчертава таланта му на оратор и политик.
- подчертава превъзходството над другите-пеел най-добре.

- подчертава изключителния му патриотизъм.

Една от основните идеи, които въвежда Захари Стоянов са не личностите, те не стават такива в утробата на майка си, а условията и събитията ги правят такива-митологизирани.

Чрез подчертана страст да върши отчаяни действия/лирическият герой на Ботев е в някакъв екстаз/.

Как Ботев създава митология-издадена стихосбирка със стихотворения с календар:вписва апостолите в свещения календар-прави ги мъченици.Преминаването на Дунава-подчертават се класически моменти-сбогуването, ритуален жест, акта на преобличането-не е механичен сбор от хора-те се превръщат в българска войска, влизат в нова социална роля, знамето.

Пространството, където умира Ботев е митологизирано-върхът-Ботев има способността да предвиди съдбата си.Посочен е поетичният талант като дар свише.

Антон Страшимиров-“Народ и поет”1922-акцента е, че няма народ и поет, а те са единна същност.

МИТОТВОРЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА НОСТАЛГИЯТА

Нация и държава.Нация-това е общност от хора с общ произход, език, история, самосъзнание, икономически и комуникационни връзки, ако и да не живеят в една обща държава.Трудно постижима, особено при млада държава като България.Стига се до национален херметизъм, свързан със стремението за самосъхранение и особено подчертан в региони, които остават извън държавните граници.Тогаво раздялата се преживява болезнено и се търсят компенсаторни механизми в полето на национална идеология.Идентифицирането на нация, държава, суверенен народ в случая обуславя аналогията между разпокъсване на родната земя.Митът за Добруджа като Златна земя-тя е “мъченица”, откъсната от тялото на майката, отечеството.Тя е земния

рай, люлката на българската държава, в този смисъл българския Витлеем, също и Обетованата земя-този образ се сакрализира. Носталгията по изгубената земя ражда митологемата. Носталгията превръща една обикновена естетизираща метафора в националната митология. Това се случва най-вече през 1913, Южна Добруджа-акта е окачествен като вероломен в политическия ни живот. Процеса е двупосочен-в мисленето на онези, които остават в България, Добруджа е изгубения рай. Започват да се повтарят митологични модели-Йордан Йовков: "На старата граница", "Могилите".

РУСИЯ В ТВОРЧЕСТВОТО НА ВАЗОВ

Темата за Русия в българската литература и история и културния живот през Възраждането е свързана с мита за дядо Иван. Чувството, което доминира – любов и надежда, че Русия ще освободи България. Вазов се опитва да улови духът на времето и откроява и тази особеност на времето. Най-ярко това се изразява в текстовете, които пресъздават годините в предосвободена България. Например "Под игото"-тук говорим за отделни фрагменти.

- пробуден интерес към история
- любов към Русия, чувство, което прозира в разговорите за история, грешката на Събка на изпита, образа на лудия Мунчо.

Още в Букурещ Вазов пише стихотворението "Русия", подчертавайки славянската кръвна връзка между двата народа, всенародна любов, надежда. Вазов посвещава на Русия цялата стихосбирка "Избавление" и емоционалната доминанта е благодарност, възхищение, любов. Любовта на Вазов към Русия е подложена на изпитание от историята-1913-съдбата на Добруджа. В тази ситуация Русия не желае да спази задължението си да гарантира целостта на България /1902-военна конвенция на България и Русия за гарантиране запазване териториалната цялост от евентуални посегателства.

ПИЯНСТВОТО НА ЕДИН НАРОД

- пролет/революция
- Западна Тракия/вулкан
- апостоли и проповедници
- духовната нива на България-сеячът

- народ понесъл кръста към Голгота
- двама светци-Левски и Паисий
- бесилото като кръст
- нови български мъченици
- предсказание
- подранила пролет
- трендафилови градини-розата като цвете на тайните
- Крали Марко,който мести планини
- безумството на един народ-лудия
- висотата на българския национален дух
- нарушаване на цикличността
- стихийно и неконтролируемо
- емоционален изблик
- доминанта-емоционален взрив,силна лирическа струя
- метод: реализъм + романтизъм
- вертикален тип нация
- безусловна вяра-има нещо мистично-лудост,пиянство
- публицистичен характер

МАКЕДОНИЯ В НОВАТА БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

Македонският въпрос е изключително актуален за обществения живот в България след конституирането на новата българска държава и до днес.Когато общностите от нацията са откъснати се проблематизират редица въпроси,свързани с националното съзнание и чувството за национална принадлежност.Много интелектуалци обвързват съдбата си с Македония чрез слово и дело:

- Яворов-“Хайдушки копнения”, “ Хайдушки песни”,биография на Гоце Делчев;
- Антон Страшимиров-близък на Яне,биографията на Кръстьо Асенов,издава няколко брошури,издава статията”Престъпление ли?”,романа “Роби”свързан с темата за Македония,драмата “Прилепските светци”,пише биографията на Гоце.
- Стоян Михайловски
- Иван Вазов-“Македонски сонети”.
- Димитър Талев-тетралогия

Темата властно присъства в българската литература.

Много повече бежанци от Македония заемат позиции в обществено-политическия и културен живот-имат силно лоби в България.Представят я като майка в картини.Основания за сакрализация:

- Стратегическа позиция
- Ролята и в укрепване на българската просвета и духовност:схема-Добруджа е люлка на българската държава,Македония е люлка на българската духовност.Основания за това:

1. Македония дава славянската азбука и един книжовник-Климент Охридски,Охридската школа-седалище на българските царе,Паисий Хилендарски,Неофит Рилски,първата българска печатница 1838,Илинденското въстание,църковния въпрос,Петър Делян.

-създава славянската азбука и първите книги.

-Климент Охридски създава Охридската книжовна школа.

-Охрид-седалище на българските царе.

-първият български педагог Неофит Рилски от Банско.

-първата стихосбирка с народни песни от братя Миладинови.

-повдига се църковният въпрос-1828 в Скопие.

-въстание-Петър Делян-11 век.

-Кресненско-Разложко въстание-1878

-Охридското и Прилепското революционно съзаклятие-1881-82

-Солунските атентати и Илинденско-Преображенското въстание-1903.

МАКЕДОНИЯ В ТВОРЧЕСТВОТО НА ЯВОРОВ

“Аз там изживях настроенията си в дело.....”;”Македония за моята поетична продуктивност се оказа мащеха”;”Македония ме вдъхновяваше за дела,не за поезия”

Темата за Македония е основна в публицистиката,биографиите и мемоарната проза на Яворов.През 1901 автора се запознава с Гоце Делчев и е изцяло под магията на излъчването му.В този период Яворов е в идейна криза.Той е деец, идеолог и историк на македонското революционно движение,посветил се на великата идея - борбата за свободата на българите в Македония и Одринско, той и остава верен до края на живота си и ѝ служи както с оръжие из дебрите на македонските планини, излагайки живота си, така също и с творчеството си, и с перото на публициста, и с живото слово на агитатора. Не е освободил съзнанието си от мисълта за Македония даже и в минутите, когато замисля да свърши със себе си. След смъртта на Гоце Делчев и погрома на удавеното в кръв Илинденско-Преображенско въстание Яворов изживява дълбока криза. Потресен от “страшната македонска действителност”, от преживените ужаси, от загубата на другари, от “крушението” на патриотичните си мечти. Изход от тежкото душевно състояние намира в творчеството. Преминал от революционни дела към поетически съзерцания, той създава своите “Хайдушки песни”, книгата си “Гоце Делчев” и стихосбирката “Безсъници”. В цикъла “Хайдушки песни” Яворов опоетизира образа на хайдутина.Чрез дълбокото вътрешно влияние на хайдушките народни песни ,поетът прославя революционния подвиг като най-висша проява на човешко поведение.Най-типични белези на бореца са всеотдайност ,самоотричане и безпределна преданост на род и родина ,което е върховен смисъл на живота му.В него са концентрирани силни полюсни чувства-любов и омраза /като присъствие на традицията от Ботев/. В цялата поезия на Яворов двойката думи -нощ и ден представляват сложни внушения -мрак-светлина ,загадка-прозрение ,неведение-познание ,скръб-радост и пр.Създадените от тях образи са двата "полюса" на Яворовия свят ,м/у които се създава най-голямото напрежение на мисълта.Колкото повече човек се чувства потиснат ,толкова е по-силен неговият етремеж към широта и дълбочина на интелекта и

емоциите. Запознанството и сближаването с планината, осмислянето ѝ като ново и различно пространство се свързва с най-интензивния и необикновен период от живота на поета - времето на двугодишните му четнически скиталчества из поробената Македония през 1902-1903 г. През този период той спира да пише поезия, както е известно, с изключение на „Хайдушки песни“, посветени на обожавания приятел и апостол на македонската свобода Гоце Делчев. Но това не е безплоден отрязък от творческото време на П. Яворов - освен издаването на хектографските листове „Свобода или смърт“ и събирането на материали за бъдещата проза тогава се напластява, формира и осмисля един нов и величав образ в Яворовата поетическа система - *образът на планината*. Много скоро той се вербализира в поредната класическа творба - мемоарния цикъл „Хайдушки копнения“, писан и отпечатан от 1904 до 1908 г. С това заглавие Яворов се нарежда сред най-значимите художници на планината в българската литература, а по-точно е да се каже, че с „Хайдушки копнения“ големият творец населява югозападното планинско пространство на България със своя дух и личностно присъствие, завинаги вписва в него мощното си лирично въображение, изпълва го с емоционално напрежение, отдава му философската си дълбочина и го рисува с невероятна живописна естетика. Посредством мемоарния цикъл синът на равнината най-сетне се слива с непознатото, но бленувано отдавна, баладично пространство на легенди, битки, подвизи и саможертви, превръща се в обитател на ботевските героико-трагични висоти и в субект на националноосвободителната история и поезия. Взаимното проникване и вселяване между

поет
и

а
планината

има своя история и своя структура и разкрива може би нови черти от спецификата на таланта, способен непрестанно да се саморазвива и обогатява.

Основна причина за създаването на «Биография на Гоце Делчев» е въздействието на личността „делото и идеите“ на Г. Делчев върху Яворов. Автора работи много бързо, интензивно върху нея и тя излиза през 1903 г. Няма възможност да трупа голям обем биографичен материал и затова използва спомени, слухове и легенди. Затова в текста се наблюдава известен синкретизъм, тъй като той носи особеностите и на документален очерк и на фолклорна легенда. Има особеностите и на летопис, но и една силна лирическа струя. Основни моменти-повтаря схеми:

1. На детството-атмосфера и идилични отношения, напомнят митологема-свето семейство-бащата е с юнашка външност, майката мила и грижовна. Гоце наследява чертите им, така образът оформен, чрез допълване на противоположностите, които маркират нравствените полюси в митологичната характеристика на патриархалния свят.

2. Яворов откроява приликата между Гоце и Левски-представя като Апостола в един нов етап. В образа му въплащава идеализъм, революционен героизъм, посочени са сходни случки от живота им /неуловим като Левски, добър оратор /. Подчертава духовната му чистота, образ изграден в романтична светлина, липсват вътрешни

противоречия. Като извор на тази духовна сила Яворов открива във вярата в идеала.

ТЕМАТА ЗА АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ В БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

Априлското въстание е емблематично събитие и разказът за него е ключов в българската национална митология. Емблематични текстове, които пишат този разказ са :

1. "Под игото"
2. "Епопея на забравените"
3. "Записки по българските въстания"
4. "Кървава песен"

"Кървава песен"-обвързва я с личната си съдба-в младежките си години Пенчо Славейков вярва че недъгът му е лечим-1893 г. лекарите са категорични в диагнозата. Той определя тази година като съдбова-"Моята душа се примири с жестоката съдба на тялото". Върху възгледите на Пенчо Славейков оказват влияние Ницше, Тургенев . Вместо да се ожесточи, той се посвещава изцяло на изкуството и се насочва към онова, което е свято за баща му-темата за българската нация и стремежа и към свобода. Първоначалния и замисъл е бил със заглавие "Младен Загореца". Започва да публикува отделни глави в 1896 г. в списание "Българска сбирка". През 1911 г. Ал. Паскалев издава в две части "Кървава Песен". Третата част излиза след смъртта му под редакцията на д-р Кръстев, а цялата поема през 1926 г под редакцията на Боян Пенев, без да я разделя на части. Пенчо Славейков работи повече от 20 г. върху поемата и чрез нея заявява амбициите си да бъде модерен творец. Защото амбицията му е да създаде национален епос в стихове. Като образци е ползвал "Илиада" и "Одисея". Основна тема-подготовка, избухване, потушаване на Априлското въстание и последната глава пресъздава Опълченските събития. Автора се проявява като народопсихолог , и следва философските възгледи на народа, разкрива бита и историческата съдба на българина, светогледа, нравствеността и душевността му . Амбицията на Славейков е да бъде философ на народната съдба . Като в антична трагедия в творбата има много кръвопролития. Наличие на синкретизам изразяващ се в съвместяването на два стилови потока :

1. Епично-мощно изображение на историческите събития-изобилие от батални сцени, битови сцени пейзаж .
2. Лиричното-разговорите, монолозите, размислите спомените, прозренията за

историческото бъдеще на народа .

Основни проблеми :

1. Взаимоотношение водач/ народ .
2. Мястото на личността в историята.
3. За екзистенциалния избор.
4. За свободата и нейната цена.
5. За съдбата като предопределеност.
6. За преходността .

Основни и идейни внушения – съдба представена като орис, предопределеност

(незначителна висша воля) . Влияние върху автора указва идеологията на Левски –проповядва идея, че българската революция трябва да е вътрешно организирана, национално дело без чужда намеса(калето не отвън-отвътре се превзема) . Идеята, че обединението е първата проява на спасението – е свързана с идеята за нация .Определят Младен като душа на делото . Негов своеобразен антипод е Войводата .

Прототип е Бенковски . Основни черти-властолюбие,авантюризъм,магнетично излъчване,способност да увлича,да подчинява,категоричност в решенията.Той е в ролята на двигател,избира посоката и определя ритма.Всички персонажи са ярки индивидуалности,имат самочувствие на избранници,на народни водачи.В този смисел можем да открием влияние на свръхчовека.В поемата има вписани много конкретни исторически факти-обявяване на въстание и Кърваво писмо,пресъздаване на събрание на Оборище и конфликт между Бенковски (Бобеков) и Волон(Войводата),сцени от потушаването близо до действителността.Авторат е проучил много документи.Общото и различното за Априлското въстание между З.Стоянов,Вазов,П.Славейков.Общо:тема,епос

Разлики:Тяхната повествователна позиция-З.Стоянов е участник,свидетел;Вазов е съвременник,но не участник. Творческа цел:

1. З.Стоянов-да съхрани спомена,да се знае.

2. Вазов-повече говори за емоционалното въздействие.

3. П.Славейков-философско осмисляне на историята и вписване на националната история в контекста на общочовешкото. Те са тримата, които създават българската национална митология, създават култа към героите и Априлското въстание.

ЕПОПЕЯ НА ЗАБРАВЕНИТЕ

Вазов като миротворец в "Епопея на забравените"- "Бенковски", "Раковски", "Каблешков"

Теза: Пресъздавайки гибелта на Бенковски, представяйки я като духовен подвиг, Вазов го вписва в пантеона на българските национални герои. Като използва историческите факти (статия на З. Стоянов за гибелта му, всъщност го митологизира, идеализира.

Структура-набляга върху естествените механизми за постигане митологизиране.

Композиционна рамка-лирически увод-създава настроение-апокалиптично, лирично, тягостно-фантастични характеристики-прокълнато пространство, смесва се фикция и реалност. Още в началото баладични интонации, чрез природна картина, внушаваща настроение за пустата обреченост. На финала също баладичен, т.е. има композиционна рамка която въвежда в текста баладични елементи и така вношава наличието на нещо мистично и не реално в образа и ситуацията. Митологизация, микротеза-природната картина създава усещане за апокалиптичност, постигнато усещане за пустота, внушение за безродие, мъртвата-усещане за ужас, страх, предчувствие за смърт. Подчертаната самота на Бенковски-един от естествените механизми за митологизация на героя-самотата като избранничество, като другост, като мисията на водача, който трябва да остане силен, цялостен, непоколебим образец за подражание.

Характеристики на Бенковски-струпване на метафори, на хиперболи, асоциация за Крали Марко-желязна воля, самотата като величие, като изключителност, като превъзходство на други образи. Има романтични черти-хиперболи и метафори подчертават качества на водач и апостоли.

Императивен характер на словото "вървете..."-катализатор,двигател:Като човек на словото и на делото.Друг аспект,чрез мотива за мъченичеството е разкрит повече във физически аспект.Бенковски е блед-страданието е разкрито в духовен и емоционален ефект:

1. Паралингвистични средства-подчертана бледост,асоциация за икона,физическо и духовно страдание.
2. Чрез експресивни метафорични глаголи(сблъскват се,кипи,бърчи)-разкриват дълбочината на страданието му,противоречивите му чувства които са обаче овладени,скрити.Самотата му е самота на преживяване.Чрез мотива за мъченичеството образа е сакрализиран и се вписва в националната митология:"кат снопове падат"-митологема.
3. самотата на смъртта на Бенковски.
4. принцип на изображението-единствен,сам,кървав-подчертана единичност.
5. кинематографичен принцип на изображението-във фокус,в едър план,образът на Бенковски е монументализиран-има и възходяща градация.
6. смъртта като подвиг,като избор-екзистенциален избор.

Раковски е един от създателите на националната митология,не само Вазов го митологизира;подчертава в творчеството си великото минало на България,за да очертае едно велико бъдеще.1.Как е митологизиран?2.Как създава митология?

1. чрез подчертаване ролята на апостол и воин-християнска схема.
2. използвани са много антитези,които подчертават единственост,изключителност,романтичен мащаб-"един само буден сред толкова спящи"-символика на съня и тъмнината-символ на робство и пробуждане.
3. пророчески качества-"ти гледаше бледен в бъдеще скрито"-библейска схема-притежава дар свише-бледен-сакрализира интензивен духовен живот.
4. начин на изображение-любовта му като кръст-откровения,идентификация със Исус.
5. като един от първите,които пробуждат българския национален дух
6. като един от първите,които създава националната митология-възкресява спомена за славното минало,така дава образ на всяка мечта,защото величие в миналото означава величие в бъдещето.

В Епопеята е характерно символика на художественото пространство:горе-долу,Балкан-център храма в Перушица,символни измерения на светлина/знание/ пробужда мрак/робство/.

“Каблешков”-синонимни опозиции под влияние на християнската символика-мрак/светлина;робство/светлина;позор/слава.Метафори,които изразяват духа на времето:

пробуждането като пролет,пиянството,свещената лудост,преображението като духовно израстване,не само излизане от битово и прекриване в историята,центростремително и нагоре-сакрализиращи.